Po ženskem svetu

Križi in težave državnih uradnic

„Rajši bi danes ko jutri zamenjala pero s kuhalnico," nam piše poročena državna uradnica

Kako je prav za prav žena prišla v državno službo? V času naših mamic so bile razmere take, da je oče zaslužil toliko, da je mogel preživljati družino. Fantje so odšli v službe, dekleta pa so ostala doma, ko so končala šole. Pripravljale so si balo, se učile šivati, kuhati in čakale ženina. Prišla je vojna. Razmere so se popolnoma spremenile. Za večino staršev je bil breme vsak otrok, ki je ostal doma, gledali so, da bi jih čimprej spravili h kruhu.

Pred vojno ženske niso preveč silile v državno službo. Tudi v privatnih službah jim je šlo dobro. Dandanes je drugače. V državni službi opravi uradnik svoje delo med uradnimi urami in potem je prost, dasi je morda slabše plačan kakor privatni nameščenec. Razen tega ima državni uradnik zagotovljeno pokojnino, ne morejo ga odpustiti, če ima določeno število let. Vse to so bili vzroki, ki so govorili pri ženskah v prilog državni službi. In tako skoraj ni resora, kjer bi danes ne našli ženske. Pred vojno so bile v državni službi samo učiteljice in poštarice. Med vojno je bilo treba nadomestiti toliko moških moči in tega so se lotile ženske. In danes? Danes pa gledajo postrani, uvajajo numerus clausus, celibat, samo, da bi nas odstranili iz služb.

Kaj pa, če se državna uradnica poroči? Tedaj lop po njej, kakor da se je bog vedi kako pregrešila. Tedaj njej in njeni plači nastavijo nož na vrat. Do pare natančno prerešetajo moževe dohodke in po

Vedno znova beremo po časopisih tožbe, da število rojstev pri nas pada, število splavov da rase, da bomo Slovenci izumrli, če bo šlo tako naprej. Saj bomo menda res, pa ne po krivdi žen. Kako naj žena rodi zdrave otroke, saj do zadnjega sedi v temni, zatohli pisarni in ko pride živčno popolnoma izčrpana domov, se ji niti jesti ne ljubi. Vsi zdravniki so si edini v tem, da potrebuje žena v tem času miru, sprehodov dobre hrane. Že stari Grki so pošiljali svoje žene v kraje s pokrajinskimi lepotami, da so se jih naužile. Danes si tak luksuz lahko privošči samo bogatin, pri državnemu uradniku pa o tem niti govora ni. Državna uradnica ima bol-

Roke strojepiske

čudovito kompliciranem računu ji zmanjšajo draginjsko doklado. Efekt je ta, da ima uradnica po 15 letih službe manj plače, kakor jo je imela kot pripravnica. Delo seveda ostane isto, morda ji ga naložijo še več. Dobro bi bilo, če bi uradnice predlagale, naj se v sorazmerju z dokladami tudi uradne ure zreducirajo, da bi tista, ki ima za tretjino manj plače, tudi toliko manj delala.

Drugo važno vprašanje je dopust za časa poroda. Zakon dovoljuje sedemtedenski bolniški dopust po porodu in pika. Dobro bi bilo, če bi se pozanimale, kako je v drugih državah. V Rusiji na primer imajo žene 8 tednov bolniškega dopusta pred in po porodu. Pri nas pa sedi žena do zadnjega v uradu in vprašanje osebja je, če more po porodu onih sedem tednov sploh izkoristiti. žena, ki se od poroda še ni dobro opomogla, gotovo ni tako delazmožna ko prej, in to ima lahko usodne posledice. In vendar vsi neprestano ponavljamo, da ravno na materah sloni bodočnost naroda. Drugod nagrajajo matere z mnogimi otroki — in pri nas? Marsikatero dekle državna uradnica si bo premislila, preden se bo odločila za zakon, saj je tako bolj svobodna in neodvisna ter ima celo plačo.

nišnico zastonj, pa kaj, če je ta tudi državna in ima tako majhen proračun, da se mora otepati porodnic, če ne gre za komplicirane primere.

Če se kaka poročena državna uradnica pritožuje nad krivicami, ki se ji gode, sliši od vseh strani: »Pa ostani doma, saj ti ni treba sem siliti, kuhalnico v roke!« To vedo povedati ljube tovarišice, ki so samske, ali pa možje, ki imajo žene doma. Vem, da govorim mnogim od srca, če pribijem, da nas je gotovo več ko polovica, ki bi rajši danes ko jutri zamenjale pero s kuhalnico, samo če bi mož imel malo večjo plačo. Tako bi vsaj imela kaj od otrok. Zdaj pa zjutraj še spijo, ko gre ona v službo, opoldne nima časa zanje in zvečer je sama izmučena, otroci pa so zaspani. Tako so otroci uradnic po večini prepuščeni služkinjam, saj jih le malo, ki so tako srečne, da imajo domačega človeka v hiši.

Morda — morda lahko upamo, da bo kdaj bolje za nas, da bodo naši možje zaslužili toliko, da nam ne bo treba več vleči na dve strani, da se bomo vse posvetile otrokom in možu. To upanje nam daje še nekoliko poguma in potrpljenja.

x. y.

10 let strokovnega gospodinjskega lista

Gospodinja uvideva, da sta njeno zdravje in njena dobra vzgoja neprecenljive vrednosti za izvrševanje njene prave naloge, ki obstoji v ustvarjanju in oblikovanju doma. Po tej svoji zamisli je pred desetimi leti zasnovala pogumna predsednica že leto dni obstoječe Zveze gospodinj ga. Vika Kraigherjeva idejni program za izdajo gospodinjskega lista, ki mu je dal odbor krstno ime »Gospodinja«.

Rojstvo novega lista, okoli katerega naj bi se prav za prav šele začelo pravo delo za stanovsko organizacijo gospodinj, je takrat precej razburilo duhove. Od vseh strani ugovori, skepsa... Še en strokovni list — čemu neki? Zdelo se je, da mu ne bodo hoteli priznati pravice do obstoja. A za prvo številko je šla v svet druga, od gospodinje do gospodinje, za vsako s koristnim nasvetom, poukom... Za prvim letnikom drugi in z letošnjim letom bo zaključen deseti letnik glasila Zveze gospodinj. Predsednica se je pač borila za svojo idejo, prepričevala, dopovedovala. In krog onih, ki so začele spoznavati pravo vrednost gospodinjskega dela se je širil in širil. List je srečno prebredel začetne težave, prestal gospodarske krize, brez prenehanja vztrajno propagirajoč ideje žena, zbranih v Zvezi gospodinj. In zdaj v najtežjih časih pogumno stopa v deseto leto!

Novi čas je prinesel zahtevo, ki je vzbudila ne le mnogo odobravanja, marveč tudi mnogo nevolje in posmehovanja — zahtevo, naj se gospodinjstvo prizna kot samostojen, vsem drugim enakovreden poklic. »Glejte«, je rekla neka gospa, »moj mož prinese vsakega prvega plačo, jaz pa ves dan kuham, likam, perem, pospravljam, od jutra do večera sem na nogah – in vendar, pride prvi, moj mož dobi plačo za tistih nekaj ur, ki jih presedi v pisarni, jaz pa nič?...« V večini držav še ne štejejo gospodinjstva med poklice. Delo gospodinje ne velja kot polnovreden doprinos v vzdrževanju družine, gospodinji ne nudijo na podlagi njenega dela socialne zaščite. Vedno večja bremena nalagajo danes na ramena gospodinje. Vendar pa danes tako važen poklic, kakor je gospodinjski, še vedno ne more zagotoviti ženam socialnega zavarovanja za bolezen in starost... Ljubljanske gospodinje so v svojem glasilu neutrudno postavljale tudi to zahtevo.

Na novinarski razstavi, prirejeni v okviru ljubljanskega velesejma, leta 1937., se je »Gospodinja« že častno uvrstila med slovenske mesečnike ter podala tudi pregled svoje vsebine. List je verno zrcalo delovanja in mišljenja slovenske gospodinje, je pa tudi vez med ženo in oblastmi, ki jim sporoča svoje želje, prošnje in nasvete. »Gospodinja« ni prinašala samo pouka o kuhi, pranju, likanju, pospravljanju itd., govorila je o vsem, kar mora vedeti gospodinja kot mati, žena in soproga, kot vzgojiteljica, kot pomočnica zdravniku v boleznih in nezgodah. Ni zanemarjala niti kulturnega poprišča, kajti kakor je gospodinja razgledana po domačem in tujem svetu, takšen je tudi njen dom. Seznanja gospodinje z domačim in tujim gospodarstvom, vestno beleži vse neprilike, ki se jim stavljajo nasproti zaradi političnih dogodkov doma in v tujini. Ni ga zunanjega potresa, ki ne bi odmeval tudi v gospodinjstvih, narekoval omejitve v prehrani, na delovnem trgu in v vsem življenju.

List ima svoje stalne rubrike za gospodinjstvo, gospodarstvo, informacije o gospodinjskem šolstvu, o ženskih vprašanjih o organizaciji gospodinje doma in v tujini. V vsaki številki je namenjenega nekaj prostora tudi vzgoji, zdravstvu, arhitekturi doma, domačim socialnim in zdravstvenim razmeram, domačemu vrtu. Med stalnimi sotrudnicami so poleg odbornic in članic zdravnice, arhitektke, inženjerke, pravnice, strokovne učiteljice. Pa tudi moški strokovnjaki so radi s svojimi prispevki doprinašali k pestrosti vsebine lista. V letu 1934. so bila uvedena stalna poročila tržnih cen s primerjavami cen iz prejšnjih let in tudi s primerjavo življenja v predvojni dobi. Isto leto se je razširil list z nasveti za šivanje in z originalnimi klišeji.

Prva urednica »Gospodinje« je bila strokovna učiteljica, pokojna Albina Travnova, ki je dala ob sodelovanju odbora listu samobiten izraz, ki se je v teku let še razširil in izpopolnil. Pozneje je prevzela urejevanje lista ga. Kropivnikova, ki je še danes njegova urednica. Urednica, ki je sama dobra gospodinja, posveča listu, ki ga urejuje že od drugega letnika dalje, ves svoj čas in vso svoj iznajdljivost. Njeno delo je v najlepši harmoniji s poslevodečo predsednico, odborom in članstvom. List skuša ob vsaki priliki olajšati delo gospodinji s tem, da opozarja na boljše delovne načine, informira članice o tehničnih pridobitvah, ki se tičejo gospodinjstva ter širi skušnje drugih gospodinj doma in v tujini. Neprestano poudarja, kako važna je osebna higiena, opozarja na pravilno šivanje, oblačenje, stanovanje, štedenje sil pri delu in počitku.

Skozi roke gospodinje gre brez dvoma največji del izdatkov za domačijo in vendar gospodinje kot konsumentke skoraj nimajo možnosti, da bi uveljavile svoj glas v vprašanjih javne uprave in gospodarske politike, ki se tičeta domačije. Tudi v tej smeri gredo prizadevanja stanovskega glasila Zveze gospodinj. Uvedba dolžnostnega gospodinjskega pouka na vseh ženskih šolah, sodelovanje pri akcijah za zgradbo stanovanjskih hiš, gradbeni red, socialna zaščita gospodinj — vse to zanima danes gospodinjo in vsem tem vprašanjem posveča list kar največ pozornosti. Prav tako je upravičena zahteva gospodinj, naj bi jih imenovali v tržne odseke in gospodinjske šole kot voditeljice, zastopane bi morale biti v vseh protidraginjskih odborih.

Program je dovolj obširen. Gospodinje se mu bodo v svojem društvenem delu in v svojem glasilu v novem desetletju gotovo posvečale z isto požrtvovalnostjo in nesebičnostjo kakor v pravkar zaključenih dobi prvih deset let.

Zavarovanje kmetske žene

Vsako moderno, pravno urejeno državo vodijo ideje socialne pravičnosti, zato skuša z vsemi možnimi ukrepi zavarovati obstanek vsakega državljana, pa naj pripada temu ali onemu sloju, temu ali onemu spolu. Iz te miselnosti so nastali tudi zakoni o zavarovanju za primer brezposelnosti, bolezni, delavne nezmožnosti ali starosti. Uradništvo in delavstvo, obrtno, industrijsko, trgovsko in podobno osebje je v tem pogledu še precej preskrbljeno. Tudi za starost. V najslabšem položaju je kmetski stan, saj so se šele zadnje čase začeli baviti s proučevanjem starostnega zavarovanja kmeta. In vendar je pretežni del državljanov kmetskega stanu. Naša kmetska posestva so povečini majhna, razdrobljena, in lastnika s težavo sproti preživljajo. Kako bi se mogel naš kmet z dohodki svojega gospodarstva preskrbeti za starost, ko njegova družina komaj diha celo takrat, ko so še vsi za delo? Če upoštevamo še dejstvo, da se pri nas zemlja povečini ne izkorišča umno, ne gnoji in ne obdeluje s tehničnimi pripomočki, ne ceni izbira semena itd., tedaj je jasno, da je našemu kmetu zbiranje prihrankov za starost nemogoče. Zato so predlogi in načrti za zavarovanje kmetskih gospodarjev in delavcev nujno potrebni in so vsekakor znak višje socialne pravičnosti. Kadar se bodo uresničili, bo tudi kmet na vasi prejemal na stare dni pokojnino in njegova misel na starost svetlejša.

Me žene moramo budno zasledovati razvoj tega vprašanja, kajti tudi v demokratično urejenih državah zakonodajalec kaj rad prezira načela enakopravnosti državljanov, seveda vedno na škodo ženskega dela. Zadnji jasni dokaz v tem imamo na Bolgarskem, kjer so se prav te dni bavili z uzakonjevanjem kmetskega zavarovanja. Bolgarska ženska zveza je pazljivo proučevala vse priprave in osnutke ter je ugotovila veliko škodo za ženo-kmetico. Zadnja glavna skupščina je podrobno obravnavala zlasti zavarovanje kmetske matere ter je sprejela resolucijo, ki zahteva posebno zakonito zaščito materinstva na vasi. Pred obravnavanjem načrta o kmetskem zavarovanju v narodni skupščini je Ženska zveza poslala poslancem in ministrom spomenico, v kateri pojasnjuje položaj kmetske gospodinje v odnosu do zakona o kmetskem zavarovanju. Katere pomanjkljivosti so zasledile bolgarske žene v novem osnutku? Dobro je, da jih spoznamo tudi mi — najbrž bodo hoteli tudi pri nas zagrešiti kaj podobnega.

Bolgarski osnutek se ozira samo na moške poljedelske gospodarje, ženske izključuje. Sestavljalec je pač smatral za gospodarje samo može. Žene, ki so pri kmetskem delu in zlasti pri nekaterih poljedelskih panogah močneje udeležene ko moški, smatra za pomočnice gospodarjev. Pa naj bo tako; toda pozabiti bi ne smel, da je tudi precej takih kmetij, kjer žena samostojno gospodari, brez moža. Če govori načrt o zavarovanju kmetskega gospodarja, bi moral prav tako upoštevati samostojno kmečko gospodinjo. Bolgarska ženska zveza gre tu še dalje: pravico do zavarovanja mora imeti tudi gospodarjeva žena, ker je njegova sodelavka. Saj se morata tudi v trgovskem in industrijskem podjetju zavarovati oba, mož in žena, če je tudi žena s svojo delovno silo udeležena pri podjetju.

Zakonski načrt je predvideval le prostovoljno zavarovanje; bolgarske žene zahtevajo obvezno, drugače ne bo imel zaželenega uspeha. Tudi odmerek penzije, 200 levov mesečno, je po njihovem mnenju prenizek. O materinskem zavarovanje v osnutku ni govora. Danes, ko tudi na vasi število rojstev pada, ko kmetska žena omaguje od napora, ko žene pogosto umirajo na porodu in še pogosteje otroci, bi moralo biti zavarovanje materinstva na prvem mestu. Državni in drugi nameščenci prejemajo za mladoletne otroke rodbinske doklade, družine z mnogimi otroki imajo še posebne ugodnosti, žene dobivajo porodne podpore, vse zato, da bi se število rojstev dvignilo. Le za kmetsko ženo, ki rodi največ otrok, nihče ne skrbi. Kako prav bi bilo, da bi bili vsaj v osnutku o kmetskem zavarovanju vstavili tudi materinsko zavarovanje. To zavarovanje pa bi moralo biti obvezno, za vsako kmetsko ženo, ki stopi v zakon in gospodarstvo, ki ne daje več ko 120.000 levov kosmatega letnega dohodka; neobvezno za ženo, katere posestvo daje večji dohodek od označene vsote. Zavarovati bi se morala žena takoj ob vstopu v zakon. Omožena žena, ki nima otrok, bi morala še dalje plačevati zavarovalnino. S tem bi podpirala splošno materinstvo, sama pa bi dobivala v bolezni brezplačno zdravniško pomoč.

H. P.

Živilske nakaznice v Nemčiji

Sistem živilskih kart, ki je uveden v Nemčiji, kajpak ne pripušča več, da bi se prirejale razne intimne ali hrupne gostije, kakršne so bile v tej deželi razvite družabnosti včasih v navadi. Meso, mast, maslo in margarina so razdeljene na posamezne osebe v skromnih količinah v skladu z dejstvom, da se je v vsej Evropi pojavilo pomanjkanje masti, mesa in mesnih izdelkov, ki bo po vsej verjetnosti trajalo še potem, ko bo vojna končana. Mleko sicer ni na karte, vendar ga je težko dobiti več ko četrt litra na osebo. S sladkorjem mora gospodinja prav skopariti, če hoče izhajati. S trga je izginil kitajski in ceylonski čaj, namesto njega se pije čaj iz raznih domačih zelišč, o katerem je propagandi po kinematografih uspelo prepričati prebivalstvo, da je mnogo bolj zdrav od kitajskega. O Nemcih je znano, da so strastni pivci kave. Statistika priča, da je bila Nemčija od nekdaj največji odjemalec brazilskih plantaž. Zato je razumljivo, da je nemško prebivalstvo od početka vojne najteže prenašalo pomanjkanje tega priljubljenega sladila in poživila. Zdaj delijo po 75 gramov kave vsaki osebi na mesec. — Nemški otroci se dandanes nič več ne igrajo z mehurčki od mila, ker mila ni. Na vsako družino pride samo kos mila na mesec. To milo sicer ni slabo, vendar ga ni mogoče primerjati s predvojnim.

Kar se tiče obleke, se je Nemec v splošnem prilagodil novim razmeram in se ne pritožuje bog ve kaj, težko pa je ustreči izbirčnosti nemške meščanke. Do nedavna je imela nemška žena pravico do šest parov nogavic na leto. Odkar pa so uvedli novi način delitve obleke in perila, lahko vsaka Nemka prosto razpolaga s 150 točkami, ki predstavljajo pravico do 70 parov nogavic na leto. Če pa Nemka potroši te nakaznice za obleke, se lahko pripeti, da ostane brez nogavic. Čevlje lahko kupi v trgovini, če trgovcu pokaže posebno dovoljenje, ki ga je izdal centralni urad za oskrbovanje prebivalcev. Karte za obleko so veljavne za vso državo, medtem ko živilske nakaznice po večini veljajo samo na ozemlju občine„ ki jih je izdala. Kadar gre Nemec za nekaj časa stanovat v kakšen drug kraj v državi, dobi s pravico do bivanja tudi pravico do živilskih nakaznic. Če pa gre samo na potovanje za krajši čas in je navezan na prehrano po restavracijah, dobi poseben blok. Zato je na jedilnikih po restavracijah v oklepajih zmerom označena količina mesa, masti ali sira, ki se daje na bone. Nekateri trgovci, ki so si na skrivaj pripravili zaloge, so nekaj časa dajali posamezna racionirana živila tudi brez nakaznic po neverjetno visokih cenah. Sodišče pa je v takih primerih izreklo izredno ostre kazni, tako da so oblastva kmalu zatrla zlorabe.

Nogavice iz nilona

Če bi hoteli govoriti v čistem gospodarskem jeziku, bi lahko rekli, da je vsaka moderna vojna v bistvu samo borba za razdelitev surovin, ki so neobhodno potrebne za nemoteno gospodarsko življenje vsake države. V tem pogledu je značilno prizadevanje vojujočih se in nevtralnih držav, da bi si umetno, s pomočjo raznih kemičnih in fizikalnih procesov zagotovile zadostno količino raznih nadomestkov za industrijski material, ki jim ga primanjkuje doma, zaradi vojne in z njo združene blokade pa ga ne morejo uvažati od drugod. Eno prvih mest zavzema v tem pogledu Amerika, domovina vseh mogočih gospodarskih preobratov.

Zadnji čas se v ameriškem strokovnem tisku živahno razpravlja o vprašanju tako zvanega »nilona«, iz katerega je tvrdka Dupond Corporation v okolici Siforda v državi Delaware začela izdelovati ženske nogavice in o katerem pravijo, da je »čvrst ko jeklo in rahel ko pajčevina«. Doslej je podjetje izvršilo prve uspešne poskuse, in ko so prve pošiljke prišle na trg, so žene slavile praznik osvobojenja od raztrganih nogavic in spuščenih niti. Nilon izdelujejo iz zraka, oglja in vode, glavni delež pri tem pa ima bencin, ki ga podvržejo raznim kemičnim reakcijam. Nilon je sintetična vlaknasta materija, ki se odlikuje po nenavadni čvrstosti in trpežnosti. Iz njega izdelujejo dlake in ščetke, tkanine za ženske obleke, motvoze, vrvice za ribiče, razno tkano in pleteno perilo in mnoge druge stvari. Najbolj pa se je obnesel za pripravljanje sukanca, iz katerega izdelujejo nogavice, ker je čvrst, elastičen, svetel in lep. Posebna njegova lastnost je, da vpija zelo malo vlage in se pri pranju ne uskoči. Če ga primerjamo s svilo, ugotovimo naslednje razmerje: vzdržljivost pri iztezanju znaša za svilo 1, za nilon 1.3, raztegljivost svile 12.9, nilona 25.7, elastičnost svile 65, nilona 77. Resnica pa je, da so nogavice iz nilona mnogo bolj trpežne kakor iz svile.

Še preden je nilon prišel v promet, je konkureca iznašla celo vrsto drugih nadomestnih materialov, ki ga skušajo prehiteti na trgu. Neka ameriška tvrdka je iznašla »vinion«, o katerem trdi, da je boljši od nilona, ker ni vnetljiv. Največje nade pa Amerika vendar stavi v nilon, za katerega imajo v načrtu 20 do 30 tovarn. Gospodarski teoretiki pričakujejo, da bo proizvodnja nilona in podobnih umetnih materialov v znatni meri znižala potrošnjo svile in bo napravila celo revolucijo v industriji nogavic. Upravičena je bojazen, da bo nilon povzročil v tej panogi nov val nezaposlenosti, na drugi strani pa pričakujejo, da bo vzbudil v ženskem svetu večjo potrebo po boljših vrstah nogavic, tako da povprečni konzum ne bo upadel.

CIGANSKA

Orožnik hiti za ciganom.
»Stoj!«
Cigan se ozre in odvrne:
»Stoj ti, ki te nihče ne preganja!«

PRI NABORU

Zdravnik: »Kaj ti manjka?«
Nabornik: »Imam revmatizem, srčno hibo, poapnenje žil, pljučni katar in tuberkulozo.«
Zdravnik: »Ampak, človek božji, smrt na fronti ti bo pravo odrešenje. Sposoben!«

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka" štev. 72

Pustni praznik njega dni

Nekaj zanimivih drobtinic o pustnih običajih, ki počasi umirajo med našim narodom

Po veri, ki je v št. Juriju pod Kumom doma, vidi človek, ki v ponedeljek pred pustom o polnoči sedi na slemenu kozolca, kako prihaja pust iz devete dežele. Kdor je na pust ali pepelnico zbolel, pravijo, da ga je pust »zbulal«. V tem kraju so tudi prepričani, da bo oni, komur se na pustni večer sanja o mastnih jedeh, leto dni živel v največjem izobilju.

Uvod v pust je že nedelja pred pustom, ki ji pravijo »mastna nedelja«; tega dne morajo biti na mizi svinjska rebrca s kislim zeljem, kar je pravilo v Veliki nedelji. Četrtek pred pustom je »tolsti« ali »debeli« četrtek v Prlekiji in v Prekmurju imenujejo pust »fašenk«; »veliki pust« je pustni torek, »mali« pa je v četrtek po pepelnici; tedaj pospravijo krofe in meso, ki je na pust preostalo. Prleki pa pravijo, da je tega dne »ponavljanje«.

Na pust mora biti vse sito, tudi živina ne sme biti prikrajšana; če bi bila tega dne lačna, bi muka'a, a če živina muka na pust, bo potem vse leto nagajala na paši. Svoj čas so imeli v Poljanski dolini na pust tudi v najrevnejši bajti najrazkošnejšo gostijo, na mizo je prišlo vse, kar je hiša premogla, čeprav je bil druge dni v letu stradež v hiši. Na pust mora biti vedno potica na mizi; še preden so prvo pospravili, mora gospodinja pripraviti drugo nenačeto. Vsakdo si sme tega dne urezati potice, kolikor hoče in kadar hoče; pravijo, da je tega dne pust za svoj praznik odvzel oblast gospodarju in jo daje poslom in otrokom. Če narežejo o pustu na krožnik veliko potico, bo potem v letu prišla še večkrat na mizo. Nikoli pa ne sme miniti pustni dan, da bi se ljudje do sitega ne najedli mesa, kaj še, da bi tega dne ne stalo vedno meso na mizi. Če bi na pust ne dobili mesa, bi tega leta močno umirali ljudje. Če pridejo šeme v hišo in ne najdejo mesa na mizi, pometejo smeti in jih vsujejo na sredo mize. Ni najti hiše, kjer bi na pust ne pekli krofov, ki jim pravijo Ziljani in Mislinčani in tudi v Šaleški dolini »krapi«. Ziljani sicer rabijo tudi tujo spakedranko »roštančič«, prevladujejo pa vendar le krapi; toda to niso krapi slovenske kuharice, tem rečejo v Ziljo »hojani krapi«. Povsod delajo za pust tudi drobljance. Dolenjci jim rekajo tudi »štraube«, v ljutomerskem okraju pa »olüci«, večji pa so »külneji. Vendar pravijo Prekmurci, da je treba na pust cvreti debele krofe, da potem bog da tudi debele »krumple«.

Kdor je na pust najboljši jedač, bo prav kakor pri jelu vse leto najpridnejši pri delu. Juha, ki jo je kdo pojedel na pust, se izgubi s potenjem v poletju. Prav je tudi, če se kdo na pustno pojedino že nekoliko pripravi še pred pustom. Najboljša priprava je ženitovanjska gostija; v Beli Krajini onega, ki gre v predpustu na »pir« (ženitovanje), vse leto ne bodo pikali komarji in muščice. Zelja pa na pustni torek ne smeš jesti. Kdor bi na »fašenk« zelje zajel, ga imajo za neumnega. Če hoče kdo koga označiti, da ni pri pravi pameti, pravi: »ta je pa na fašenk zelje zagrabil«.

Na pust se zelje niti kuhati ne sme, v zelniku bi ga tedaj pojedli polži. Včasih so v Rožu še beračem privoščili na pust samo dobre reči: na mizo so postavili sledo »fancatov« (krofov) in koline za berače. Na pust pa jedo tudi češplje. Pravijo sicer, da kdor se tega dne naje suhih hrušk, ga vse leto ne bo bolel trebuh, kljub temu pa ne uživajo to sadje kot odvajalno sredstvo, ampak zaradi tega, da bodo v letu slive dobro obrodile. V Prekmurju pa skuhajo na pust tudi repo, a brez pšena (prosa), da bo proso čistejše in brez plev. Na pust skuhajo tudi svinjsko glavo; nekateri pravijo, da bodo zaradi tega svinje debelejše, v št. Juriju pod Kumom pa vedo, da se bodo v tem letu zatekali zajci k hiši in jih bo mogoče loviti kar z roko, če je gospodinja na pust postavila svinjski rilec na mizo. Vendar pa sme dati na pust le polovico svinjske glave kuhat:; če bi dala celo, bi prašiči pocrkali. Na pustni večer kuhajo Prekmurci svinjski hrbet, mast, ki se nabere na vrhu, in mast, ki se je naredila opoldne, ko so kuhali svinjsko glavo, posnamejo in jo shranijo v posebnem lončku; to je »Benediktova mast«. Tudi vodo, v kateri so na pust kuhali prašičjo glavo in hrbet, zlijejo v posebno posodo to je »Benediktova voda«.

V Sloveniji ni pusta brez plesa, pustnih šem in še pokopavanja, zažiganja pusta, ali pusta vržejo v vodo. Ko pridejo v št. Jurijo pod Kumom »maškare« v hišo, stopi le ena sama v sobo in reče: »Sem prišel pomest, da bomo malo potancali za debelo repo, korenje, za runkle pa še bolj!« Nato šele vstopijo ostale z godbo in se zavrte. Gospodinja jim da »štraub«, mesa, potice in pijače, česar šeme ne pojedo, temveč spravijo v malho. Belokrajinci in drugi plešejo za debelo repo, visoko pa so skakali za dolg lan, v Šaleški dolini za debelo korenje, v Mozirju pa za debelo

Ali se sedanja svetovna vojna razlikuje od prejšnje?

Pred meseci je moskovska »Krasnaja zvezda«, glasilo sovjetske vojske, objavila članek letalskega generalmajorja Tatarčenka »Nove poteze sodobne vojne umetnosti«, ki je izzval med sovjetskimi vojaškimi strokovnjaki živahno diskusijo. Uredništvo lista je polemiko zaključilo s člankom, v katerem ugotavlja, da sodobne ofenzivne operacije kažejo mnogo novih možnosti, vendar je med njimi in pojmom bliskovite vojne velika razlika, in pravi med drugim:

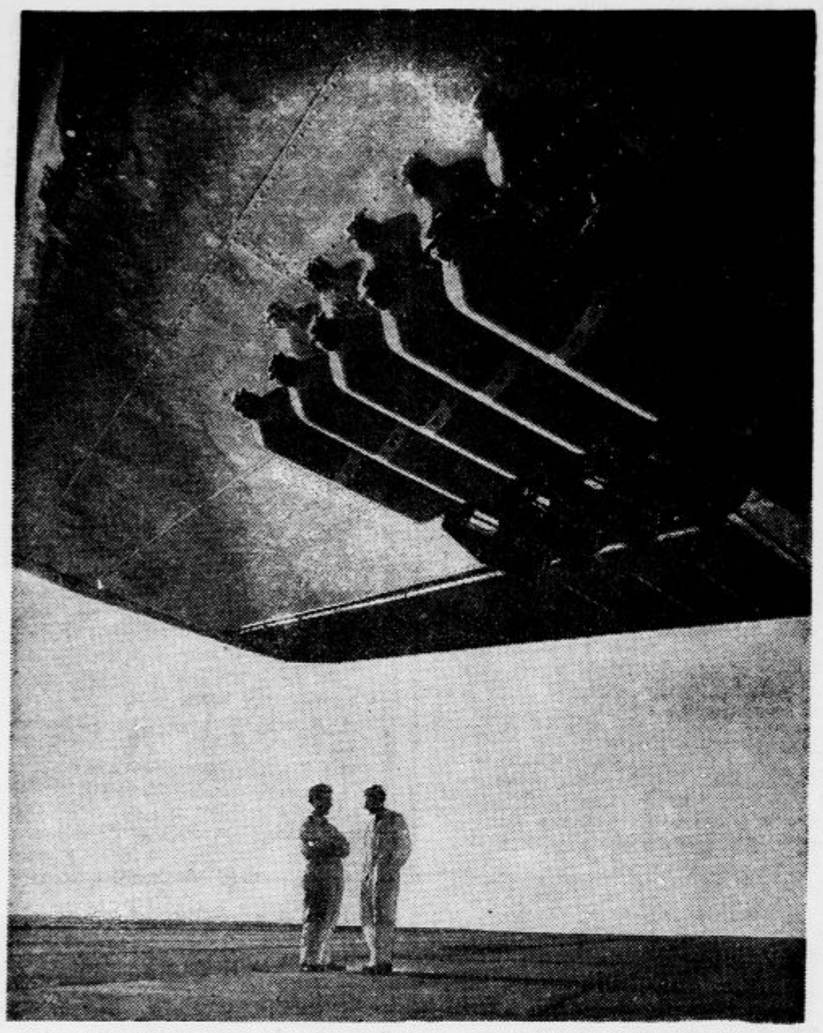

Ameriški bombniki s tovorom bomb na spodnjem delu letala

Karakteristika sodobnih vojnih operacij poteka od ogromne nasičenosti vojske z vsemi vrstami vojnih strojev. Lahko se reče, da je porast sredstev vojne tehnike ustvaril osnovo za spremembo oblike in načina, kako se vodijo bitke in operacije. v primeri z vojno 1914—1918 kaže sedanja vojna celo vrsto novih bistvenih posebnosti. V pretekli fazi vojne so te spremembe prišle do najboljšega izraza v toku ofenzivnih operacij.

Prva posebnost sodobnih ofenzivnih operacij je njihov hitrejši tempo. Naj opomnimo samo, da v vojni 1914—1918 tempo ofenzivnih operacij v najboljših pogojih ni bil večji kakor 15 do 19 km na dan. Gibljivost čet je odrejala brzina, s katero se je gibala pehota. Naravno je, da tempo operacij ni mogel biti večji od povprečnega dnevnega marša te vojne edinice. Kar se tiče zaključnih operacij prve svetovne vojne — za primer vzemimo odločno ofenzivo zaveznikov — je njihov tempo od septembra do novembra 1918 znašal povprečno samo 2 km na dan. — V sodobni vojni so Nemci znatno povečali tempo napredovanja. Tako so na primer po preboju obrambe zaveznikov na fronti Namur—Sedan nemški oddelki v toku petih ali šestih dni dosegli obalo in so v tem času v borbi napredovali za več ko 200 km. Kaj je omogočilo tolikšno povečanje tempa? Očitno je, da je osnovno vlogo odigral tu razvoj brzo gibljivih sredstev borbe, predvsem motoriziranih in mehaniziranih oddelkov. Pri tem pa je treba jemati v račun, da so Nemci imeli opravka z ne dovolj složnim in slabo organiziranim sovražnikom, ki ni bil pripravljen na resen, uporen odpor. Vrtoglavi tempo nemške ofenzive je prišel kot posledica najmanj treh razlogov: premoč tehnike, notranja slabost sovražnika in boljše vodstvo čet.

Druga posebnost sodobnih operacij je večja možnost, vršiti in razvijati preboje. Za prve svetovne vojne že od leta 1915., od takrat, ko je bila vzpostavljena neprekinjena fronta, ofenzivna stran niti enkrat ni mogla doseči, da bi taktični preboj spremenila v operativni preboj. Vsakokrat so to preprečile operativne rezerve, ki so se pojavile iz globine in zaustavljale ofenzivo, tako da so zmeraj iznova ustvarjale linije neprekidne fronte. Dandanes pa masovna uporaba vojne aviacije, zračnih oddelkov za izkrcavanje in motomehaniziranih oddelkov daje možnost, da se z naglim povečanjem napora iz globine izvrši preboj v operativnem odseku. Akcije nemških čet v letih 1939-40 so to večkrat dokazale. Res je, da so Nemci delali v razmerah, ki so se razlikovale od razmer pozicijske periode prve svetovne vojne: njihovi ofenzivi se je stavljala nasproti v naglici improvizirana fronta obrambe. Nemci so imeli pomembno nadmoč v sili, njihov sovražnik pa je bil brez potrebne volje za borbo. Vendar je uspeh nemških prebojev zelo pomemben, ker priča o ogromnih možnostih sodobne tehnike, če jo uporabimo v masovnem obsegu pod ustrezajočimi pogoji.

Tretja posebnost sodobnih operacij je, da obstoje sredstva, ki dopuščajo, da se izvede odločno, uničujoče preganjanje sovražnika, v pogojih prve svetovne vojne pa tega ni bilo. Na Poljskem leta 1939., pa tudi v Franciji leta 1940. so Nemci s preganjanjem umikajočih se čet dosegli definitivni zlom sovražnika. Široko in raznoliko izkoriščanje aviacije, tankovskih oddelkov, motorizirane pehote, pa tudi dejstvo, da obstoje nova prevozna sredstva za prehod preko vode, so dopustili nemškim četam, ki so gonile sovražnika, da se gibljejo z izredno brzino, tako da so v nekaterih primerih prehitele umikajoče se sovražne čete in jim na ta način presekale odstop.

Četrta posebnost sodobnih operacij se nanaša na vprašanje, kako je treba voditi čete in ustvarjati medsebojne zveze. Nemška vojska je pokazala, da kljub temu, da se je obseg operacij povečal, kljub njihovi trajnosti in pospešenem tempu, sodobne možnosti dopuščajo, da se zagotovi neprekinjeno vodstvo čet. V borbah v Belgiji in Flandriji je nemška poljska artiljerija povsem opustila uporabo žičnih sredstev za zvezo, ker se med bitko lahko prekinjajo, in je ohranila nepretrgano zvezo s pehoto s prenosnimi radio postajami. Prav tako je nepretrgano delovala tudi najtežje izvršljiva zveza med tankovskimi oddelki in aviacijo. Kakor hitro so tanki naleteli na močan odpor, so se nad bojiščem pojavili po radiu na pomoč poklicani avioni in tankom prebijali pot.

To so, kakor kaže, najpomembnejše in glavne posebnosti sodobnih vojnih operacij. Vojna še traja. Nadaljni tok dogodkov in nesluteni razvoj vojne tehnike v toku vojne same, kakor je bilo to tudi v letih 1914-1918, bo brez dvoma še pospešil uveljavljanje novih pojavov v vojni umetnosti.

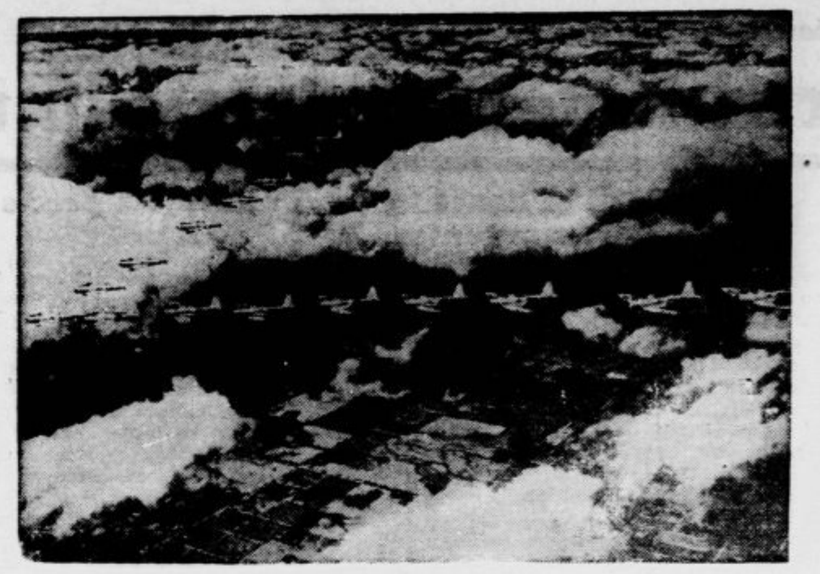

Bombniki med oblaki

Pesem nemškega vojaka

Zadnja svetovna vojna je prinesla svetu poleg krvi in razdejanja tudi nekaj plemenitih sadov, med katere štejemo novo dobo literature, ki nas loči od leta 1918. Iz ponižanja in gorja, ki so ga bile deležne generacije na frontah, so zrasla tisočera spoznanja lepote in resnice, ki se jim bo človeštvo klanjalo vekomaj. Nobenega dvoma ni, da bo tudi vojna vihra, ki jo pravkar preživljamo, potem ko se bo umirila, dala novega duška duhovnemu ustvarjanju, in rodovi, ki bodo mrtve preživeli, bodo deležni bogate dediščine, čeprav bo treba dolgih desetletij težkega dela, preden bo popravljena gmotna škoda, ki jo vsaka vojna prinese narodom.

Kakor je bilo to v času prejšnje svetovne vojne navada, tako nemški listi tudi zdaj pogostokrat prinašajo literarne sestavke, zlasti pesmi, ki jih zlagajo preprosti vojaki na fronti ali v zasedenih pokrajinah daleč od domovine. Tudi ti literarni sestavki bodo nedvomno obveljali pred zgodovino kot dragoceni dokumenti naših dni. Zadnja številka berlinskega tednika »Das Reich« je objavila pesem, ki jo v naslednjem prinašamo v prostem, kolikor mogoče doslovnem prevodu in ki jo je napisal vojak Julius Ebeling pod naslovom »Soldateneinsicht« (Vojakovo spoznanje). Pesem kaže občudovanja vreden primer discipline, ki jo zmore vojak. Za primero izvirnika in prevoda prinašamo zaključna dva verza v nemščini: dass manchmal Wolle, Garn und Zwirn — mehr wert sind als ein Schäfergehirn ...

Si mar lahko zamisliš,
da si ovca sredi črede,
ko si nekoč že bil pastir,
in v gnečí koracaš, ves vdan in nem;
da smeš le v prahu si iskati trave,
ne sme ti noga
stran od tisočerih nog,
pazno, varno izogibati —
bi, človek z mozgom, se lahko zamislil [ovco?
Pa le noben pastir ne more biti boli svoboko če preneha biti, kar poprej je bil, [den,
v najtišjih nitih svoje duše
z nasmeškom v čredo sam se potopi
in voljno v žrtev svojo volno da;
zakaj, glej, njega nosi čudovita
in edino tolažeča misel —
pa naj še toliko medlita ga bolest in slast:
pogosto volna, preja, nit
so vredni več ko mozeg kakšnega pastirja.

Skupina sovjetskih tankov na paradi

Fotoamater

Gora, človek in fotografija

V zadnjem času smo doživeli celo vrsto fotografskih predavanj z osrednjim motivom: naše gore.

Gore vabijo v vsakem letnem času. Vedno so lepe in mikavne: ko jih obseva sonce in se visoko nad njimi v modrem nebu pode beli oblaki, ko gozdovi pod njimi rumene in listje odpada, ko divji viharji besne in butajo ob njih stene, ko se sneg blešči na pobočjih in visokih vrhovih, ko ob vznožju cveto pašniki in cvetoče drevje z opojno dišavo polni ozračje, ko daje srebrna mesečina visokim kristalom čaroben blesk.

Človek v svoji prvobitnosti čuti to krasoto; dovzeten za čudovito skladnost divjega gorskega sveta, občudujoč življenje in borbo za življenje v tej pečevnati zgradbi, ki moli visoko v sinje nebo, se vzpenja k vrhu. Pot navzgor pa ni lahka in je pusta; polno je tu dogajanj, izmed katerih je eno človek sam, polno je tu življenja, življenja gore in vsega, kar jo obdaja.

Gora ni mrtva, gora živi. Divje megle se trgajo ob razdrapanih grebenih, valovi megla butajo ob mogočne stebre, nevihta goni temne, svinčene oblake, po modrini plovejo bele ovčice, veter nagiba poslednji mecesen in viharnik se še žilavo bori, kljubujoč silam vetra in neurij, kamenje pada, plazovi grme in hudourniki čistijo svoje struge skal in peska, gamz se s svojo družino sprehaja po strmih vesinah, žuželke obletavajo lepe in edinstvene gorske cvetke, cvetlice ponosno dvigajo svoje glave, in le zlobni roki, ki jim pretrga nit življenja, uklonijo svoje nežne vratove, bor se krčevito oprijemlje skope prsti. To je življenje! Ali ni prehod noči v dan, ko svetloba narašča in se z vrhov pomika v dolino, ko prvi žarki bodečega sonca ožarjajo gorski svet in se senca z dnevom spreminja in ko poslednji ogenj tonečega sonca žari v vrheh, ali ni tudi to življenje?

In človek? Da, tudi človek ob gozdni meji, na sočnih planinskih pašnikih, v prepadnih stenah in k nebu stremečih grebenih, v borbi s svojimi slabostmi, pogumno, vztrajno in premišljeno premaguje vse ovire, uveljavlja svoje sposobnosti do skrajnosti, poživlja gorski svet. Mrtva bi bila priroda brez človeka.

Človeško oko gleda vse to pestro življenje v gorah, njegova duša pa dojema to krasoto. Človek hoče vse to združiti na svoji fotografski plošči, hoče imeti lepo sliko za svoj album in sliko, ki jo bo lahko pokazal tudi drugim — sliko doživetja s prirodo.

Skoraj sporedno z razvojem alpinistike je šel tudi razvoj planinske fotografije. Prvi planinski fotografi, ki so odkrivali krasote gorskega sveta, so s svojimi težkimi in neokretnimi kamerami prihajali le redko višje ko do gozdne meje in od tu so slikali gorske velikane z brezpogojnim ospredjem drevesa, štora ali človeka, če je spadal na sliko ali ne. Tudi danes se to v bistvu ni spremenilo. Ko gledamo takšne črno-bele slike, imamo občutek, da človek, ki je stal za kamero, ni živel s prirodo, ni občutil njenega življenja. Te slike so nekam trde in suhoparne, posnete zgolj tehnično z objektivom; upoštevane so predvsem lepotne poteze, globlji duševni odsevi fotografa pa so drugotnega pomena. Te slike so le redkokdaj oblikovane z umetnikovim duhom.

Popolnoma drugačni občutki nas prevzemajo, ko gledamo dela nekaterih redkih mlajših mojstrov sodobne fotografske umetnosti v prikazovanju prirode in gorskega sveta. Tudi njih dela temelje na načelih klasičnih fotografov, vendar pa je njih estetski moment podrejen, upoštevan le toliko, kolikor mora biti potreben pri celotni kompoziciji slike. Prvo je pri njih le življenje v prirodi in odnos človeka do prirode.

V črno-beli fotografiji vseh teh čustvenih odtenkov ni mogoče prikazati v polni meri. Barvna fotografija, v kakršno nas je nedavno uvedel g. Karlo Kocjančič, pa lahko prikaže vse odnose človeka do prirode, njegov pogovor s prirodo, njegovo čustvovanje s tem živim in tako zgovornim svetom. Krasna nastrojenja nam je pokazal ta predavatelj v Ljubljani in drugod. V predavanjih SPD smo videli med drugimi sicer tudi dela neplaninskega značaja, zelo lepa dela raznih avtorjev, vendar pa so nas posnetki iz gorskega sveta najgloblje zagrabili. A na Jesenicah smo občudovali barvne posnetke g. Slavka Smoleja, videli smo gore v njihovih značilnih razpoloženjih, gledali smo življenje nedotaknjene prirode, v kateri kaže človek svoj odnos do nje. Smoleju je namreč človek često središče posnetka. In ko se je oko napaslo na krasni harmoniji barv in duh opajal z doživetji, smo spoznali, da Smolej hodil svojo pot, pot navzgor, pot borbe in življenja, pot ob dogajanjih. Ta pot ni več samo planinska, nego je že alpinistično-skalaška. Potrebno bi bilo, da bi slišali Smoleja tudi v Ljubljani in poslušali govor njegovih barvnih slik.

Začetniški tečaj Fotokluba Ljubljane je letošnje leto nenavadno dobro obiskan, tako da so morali prireditelji tečajnike zavoljo pomanjkanja prostora v klubskem lokalu in boljše izvedbe pouka razdeliti v dve skupini. Ena obiskuje tečaj ob sredah, druga ob četrtkih zvečer. Program je oba večera isti, ta teden je na vrsti snemalno tvorivo in snemalna tehnika. Čim prej je na vrsti prvo predavanje z diapozitivi. Novi interesenti se za ta tečaj ne sprejemajo več, vendar pa se lahko že sedaj prijavijo za prihodnji tečaj. Ob prijavi je plačati prijavnino v znesku 10 din, drugih stroškov tečajniki ne bodo imeli.

Občni zbor Fotokluba Hrastnika je izvolil z majhnimi spremembami stari odbor, ki mu predseduje g. Mirko Grešak. Njegova ponovna izvolitev daje najboljše jamstvo, da bo klub tudi v novem poslovnem letu nadaljeval sijajno delo preteklega leta, ki je dobilo svoj najlepši izraz v zgraditvi in otvoritvi Puharjevega doma ter prireditvi prve slovenske fotografske razstave v Hrastniku. Kljub pa je v preteklem letu deloval še drugače. Tako je imel pet večerov projekcije barvnih posnetkov s preko 300 diapozitivi domačih avtorjev in predvajanja kinofilmov, ki prikazujejo Mrzlico, Kal in Hrastnik sam. Iz tega je razvidno, kako se klub dobro zaveda, da je poklican služiti med drugim koristim domačega kraja. Priredil je tudi dva fotografska izleta, a njegovi člani so se z uspehom udeleževali raznih tujih velikih razstav. Temnica je sedaj dogotovljena in bo članstvu kmalu na razpolago za povečavanje in druga dela. Fotoklub Hrastnik, ena najtrdnejših opor Zveze slovenskih fotoamaterskih društev in s tem slovenske fotografije sploh, je lahko vsem drugim za vzgled, kako je treba delati ne oziraje se na vse težave, ki jih prinaša današnji čas!

Angleški tank na afriškem bojišču

repo in korenje. šeme plešejo po gostilnah; pogoščene so dobro, drugod jim dado poleg krofov in klobas še jajc, v Dražgošah nabirajo tudi bob. Svoj čas je v Dražgošah jahal kdo od našemljenih na čelu sprevoda. Če bi šem ne obdarili, Prekmurci jim pravijo »fašinki«, bi jim poleti studenci usahnili. Ponekod gredo na pustno jutro ženske po hišah plesat, soseda k sosedi, da bo repa debelejša, a plesati smejo le ženske same med seboj. V Beli Krajini pa hodijo šeme plesat po hišah še na pepelnico. Če na pust ni šem, potem tudi repe ne bo; če so »maškare« majhne, bo tudi repa drobna. Zaradi tega pretepajo in napode otroške šeme. Čim več šem se oglasi pri hiši, tem debelejši bodo prašiči. Čim bolj so šeme raztrgane in čim bolj ponošeno obleko imajo, tem bolj »poka« korenje. Če pridejo na pust lepo oblečene šeme v hišo, je kmet žalosten, če so pa raztrgane, bo veselo žvižgal in pel vse leto, vsega bo imel dovolj. Na pustni večer pa igrajo v sobi domače šaljive igre: Tkalci, Obrtniki, Čevljarji, Vojaki, Jakec, kje si?, Bikrli-bakrli, Repo krademo, Gospodarja z grunta spravljamo, Rihterja slavimo, Kosci, Nože brusimo, Dinar iščemo, Slepa miš in tudi Kmetski kino. Kmetski kino igrajo tudi v ljutomerski okolici. To narede takole: V temni sobi obesijo na stojalo belo rjuho, na eno stran se postavijo gledalci, na drugo pa igralci, za katerimi prižgo luč. Na rjuhi se vidijo pošastne sence. Igraja traja do polnoči, ob tej uri pa je pust pokopan.

Na vse večje praznike očedijo ljudje hišo in hlev, vsi pa gledajo na to, da imajo te dni vsaj snažno pometene sobe. če bi bilo na pust v hiši smetno, potem je tako vse leto, v hlevu pa je treba pomesti že pred sončnim vzhodom vse smeti od vrha do tal in jih sežgati, pa bo hlev snažen vse leto. Če tega dne snažno pometeš sobo in zneseš smeti v gozd, leto dni ne bo prišel »mrhar« (kragulj) po kure. Ko na pust zjutraj pometejo sobo, nesejo smeti na njivo in jih tam zažgo, češ da tako požgo tudi vso »žorgo« pri hiši, če pa nesejo smeti na sosedovo njivo, bo ostala »žorga« pri sosedu. Neka kmetica v Javorju v Mežiški dolini je imela zato vsako leto tako čisto žito, ker je na vsak pust navsezgodaj pometla hišo in dvorišče in zanesla vse smeti na sosedovo njivo; Sosed pa je imel leto za letom hudo smetljivo žito. Tako delajo tudi v št. Juriju in drugod. Leta 1934. je naročila mati moji učenki v št. Juriju, naj nese pustne smeti na sosedovo njivo, a jih ni, ker se je bala, da bi jo sosed opazil in natepel. V tem kraju se je namreč zgodilo tudi tole: Kmet, ki je bil na pust zgodaj na nogah, je opazil, da pometa soseda dvorišče in oprezuje, ali so pri njemu ljudje že vstali in kaj počno. Zato ni izgubil sosede iz oči. Ko je soseda mislila, da so vsi zaposleni v hlevu in sobi, je smuknila na sosedovo njivo in odložila tam nabrane smeti. Ko je sosed videl, da se je kmetica vrnila domov, je šel na njivo in nabral v lonec vse iztresene smeti do zadnje bilke. Z loncem pod suknjičem je stopil k hudobni ženi, ki je pravkar mesila testo. Vprašal jo je:

— Soseda, kaj pa delaš?

— I nu, saj vidiš, da mesim potico! Kaj še izprašuješ?

— Prav. Jaz sem ti pa potičevja prinesel! je dejal in ji usul smeti iz lonca v testo. Najbolj pošteno je, da neseš pustne smeti na križpotje, tako gre potem vsa nesnaga od hiše.

Preden na pustno jutro sedejo k zajtrku, je treba mizo snažno pobrisati s cunjo, to cunjo pa takoj nesti na vrt in jo vreči na sadno drevo; kdor to naredi je zabranil vranam za leto dni tatvino pišk, pa tudi za leto dni vsakemu tatu dohod v domačijo. Pri drugih kmetih v tem kraju morajo za zajtrk na pustni torek skuhati žgance in nesti cunjo, s katero so po zajtrku pobrisali mizo, v sadni vrt in jo tam vreči na češpljo; »mrhar« (kragulj) ne bo mogel odnesti kur. Skrbno dekle pa na pust tudi izve, kdo bo njen ženin. Treba ji je le na pustni večer pomesti sobo navzkriž, to je, iz vseh štirih kotov proti središču sobe, zanesti nabrane smeti na gnoj, pokleknit tam nanje in zmoliti tri očenaše, še v tej noči se ji bo v sanjah prikazal ženin. — Dekle pa izve za svojega ženina tudi tedaj, če na pust pri večerni molitvi izpusti križ in amen, se pred spanjem umije, ne da bi se obrisala, pod posteljo pa vrže pest repnega semena. Sanjalo se ji bo, da bo njen ženin vozil repo. Če pa tako naredi fant, bo tista njegova žena, ki bo repo plela. Kdor se na pust umije še pred sončnim vzhodom, če je sneg, pa se z njim otere, ga poleti ne bodo mušice pikale. V Motniku so svoj čas prale na pust predena, da se jim je platno rajši belilo. Žena pa mora gledati, da na pust ne pretepa moža, on bi jo nato pretepel na pepelnico. Ropot ima namreč na pust tudi svoj pomen, zakaj bi ga po nepotrebnem delala zakonca. V Beli Krajini ropotajo okoli hiše tik pred sončni zahodom s kravjimi zvonci, da odpode za leto dni kragulja od hiše. Zjutraj pred sončnim vzhodom pa brusijo koso, in kakor daleč sega brušenja glas, tako daleč beži od hiše vsaka škodljiva žival, zlasti lisica in dihur. V št. Juriju pod Kumom pa obvarujejo kokoši pred lisico, če družinski član na pust, prav tako pred sončnim vzhodom, bije koso ob koso, ropotajoč tako okoli hiše. Dobro je tudi, če tisti, ki je s kosami zjutraj ropotal, opoldne zakuri peč in vrže na ogenj nekaj preostankov od butare. S tem bo obvaroval hišo pred ognjem.

V Beli Krajini narede na pustni popoldan nihalo (gugalnico) in se nihajo, da bo lepo predivo in debela repa. Tudi v Šaleški dolini si narede otroci gugalnico na skednju ali pod kozolcem. Na to gugalnico se pridejo gugat tudi odrasli, zlasti pa pustne šeme. V ljutomerski okolici si narede »juhance« po »listnjakih«, poleg ženske in moške mladeži sedajo na veliko gugalnico tudi odrasli po deset in še več hkrati in se divje gugajo. V tem kraju se gugajo že nekaj dni pred pustom in še po njem.

V, M.